

TURİZM REHBERLİĞİ EĞİTİMİ MÜFREDATLARININ UYGULAMA YETERLİLİĞİNİN PROFESYONEL TURİST REHBERLERİ BAKIŞ AÇISIYLA İRDELENMESİ

Nuray EKER¹, Burhanettin ZENGİN²

Özet

Ülkesinin tanıtımında çok önemli bir rol üstlenen rehberlerin eğitiminin irdelenmesi, var ise eksikliklere çözüm önerileri getirilmesi, mevcut sistemin iyileştirilmesi, daha iyi rehberler yetiştirebilmek adına önem arz etmektedir. Bu bağlamda çalışmanın amacı Türkiye’deki turist rehberliği eğitiminin rehberler bakış açısıyla değerlendirilmesidir. Araştırma amacına bağlı olarak, rehberlerden derinlemesine bilgi alabilmek adına bu çalışmada nitel araştırma yönteminden görüşme tekniği kullanılmıştır. 2015 yılı Mart ayında, ülkemizde bulunan 13 rehber odasına kayıtlı 28 rehber ile yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Araştırmamız neticesinde profesyonel turist rehberlerinin yetiştirilmesinde eğitim kurumlarının hayati bir yeri olduğu, ancak mesleği icra edebilmek adına teorik eğitimin yetersiz kaldığı, uygulamalar ile eğitimin desteklenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Bu nedenle araştırma sonuçları diğer turizm alanlarında olduğu gibi rehberlik alanında da uygulamaya yönelmenin önemini bir kez daha ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Turizm Eğitimi, Turist Rehberi, Turist Rehberliği Eğitimi,

Jel Kodu: L83, I21, I24

AN EVALUATION FOR PROFESSIONAL TOURIST GUIDANCE EDUCATION

Abstract

Examining the training of tourist guides who plays a very important role in the promotion of the country, bringing solutions to the deficiencies if it is available, improving the current system are very important factors to be able to educate better guides. In this context the main purpose of this study is to evaluate professional tourist guides education from tourist guides’ viewpoint. Depending on the research objectives, in order to get in-depth knowledge of tourist guides, interview technique which is one of qualitative research methods used in this study. Interviews were conducted with 28 active working guides who are registered 13 Guides Chambers in our country. According to the research results, education institutes have vital importance in training professional tourist guides but have concluded that profession in order to be able to perform theoretical training is inadequate. However, the survey results once again demonstrate the importance of addressing application guidance as well as in other tourism areas.

Keywords: Tourism Education, Tourist Guides, Tourist Guidance Education,

Jell Codes: L83, I21, I24

(*) Bu çalışmada Nuray Eker’in, Doç. Dr. Burhanettin Zengin yönetiminde hazırladığı “Profesyonel Turist Rehberleri Bakış Açısıyla Turizm Rehberliği Eğitim Müfredatlarının Uygulama Yeterliliği” başlıklı yüksek lisans tezinden yararlanılmıştır.

¹ Arş. Gör. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği A.B.D. – nurayeker@sakarya.edu.tr

² Doç. Dr. Sakarya Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü – bzengin@sakarya.edu.tr

1.GİRİŞ

Organize turların başlangıcından bitimine kadar misafirlere eşlik eden bireyler olarak turist rehberleri, sergiledikleri performanslar ile bir turun başarı veya başarısızlıklarını derinden etkilemektedirler. Ülkesini en iyi şekilde tanıtmayı, sevdirmeyi, ülkesi hakkında olumlu imaj oluşturmayı, var ise olumsuz imajı ortadan kaldırmayı, ziyaretçilerin ülkelerini tekrar ziyaret etme isteği oluşturmayı, bir yandan misafirlerini eğlendirmeyi diğer yandan onları bilgilendirmeyi amaç edinen rehberler, ülkenin adeta yüzüdür. Bu anlamda son derece önemli olan rehberlik mesleği mümkün olan en üst düzeyde nitelikli, yetişmiş veya kendini yetiştirmiş, ülkesini en iyi şekilde tanıtacak, gezi süresince misafirlerine her konuda yardımcı olacak bireyler tarafından verilmelidir. Dolayısıyla bu durum rehberlik eğitiminin önemini bir kez daha gözler önüne sermektedir.

Türkiye’de turizm eğitimi üzerine pek çok çalışma olmasına karşın, profesyonel turizm rehberliği eğitimi üzerine yapılmış çalışmalara daha az rastlanılmaktadır (Yıldız vd., 1997; Değirmencioğlu, 2001; Soykan, 2002; Yenen, 2002; Yarcan, 2007; Nebioğlu, 2009; Arslantürk, 2010;). Rehberlik eğitim kurumlarının müfredatlarının mesleğin icrasında yeterli olup olmadığı, rehberlik eğitiminin uygulamadaki eksikliklerinin neler olduğunun ortaya konması ve çözüm önerilerin getirilmesi yönü ile bu çalışma önceki çalışmalardan farklılık göstermektedir. Öte yandan konuya ilişkin derinlemesine görüş alınması ve bu bağlamda nitel bir araştırma yönteminin kullanılması ile bu araştırma diğer çalışmalardan ayrılmaktadır.

Turist rehberliği eğitim programlarının içerikleri kurumlar arası farklılık gösterse de temelde nihai amaç nitelikli rehberler yetiştirmektir. Her ne kadar kurumlarda okutulan dersler nitelikli rehberler yetiştirme amacına yönelik hazırlanmış olsa da bu derslerde edinilen bilgilerin rehberlik mesleğinin icrasında kolaylıkla uygulanabilip uygulanmadığı sorusu bu araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır.

Bu çalışma 3 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde konuya ilişkin literatür incelemesi yapılmış olup, eğitim ve rehberlik kavramları ele alınarak Türkiye’de profesyonel turist rehberliği eğitime kavramsal bir çerçeve çizilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın metodoloji bölümünde araştırmada kullanılan veri toplama ve analiz tekniklerine değinilmiş, araştırma verileri bulgular bölümünde ele alınmıştır. Araştırma bulgularına istinaden hazırlanan sonuç bölümünde ilgili kişi ve kuruluşlar ili yeni araştırmacılara öneriler getirilmiştir.

2.Kuramsal Çerçeve ve İlgili Yazın

Bireyin doğduğu anda başlayan ve ölüncüye kadar hayatının her aşamasında devam eden eğitim (Boylu ve Ünlüöner, 2005: 159), bireylerin doğumlarından ölümlerine kadar tüm yaşamlarını etkileyebilecek bir faaliyettir (Yapıcı, 2003: 8). Literatürde eğitimin pek çok tanımı ile karşılaşmak mümkündür. Bu tanımlar incelendiğinde aşağıdaki şekilde bir tanım yapmak mümkündür.

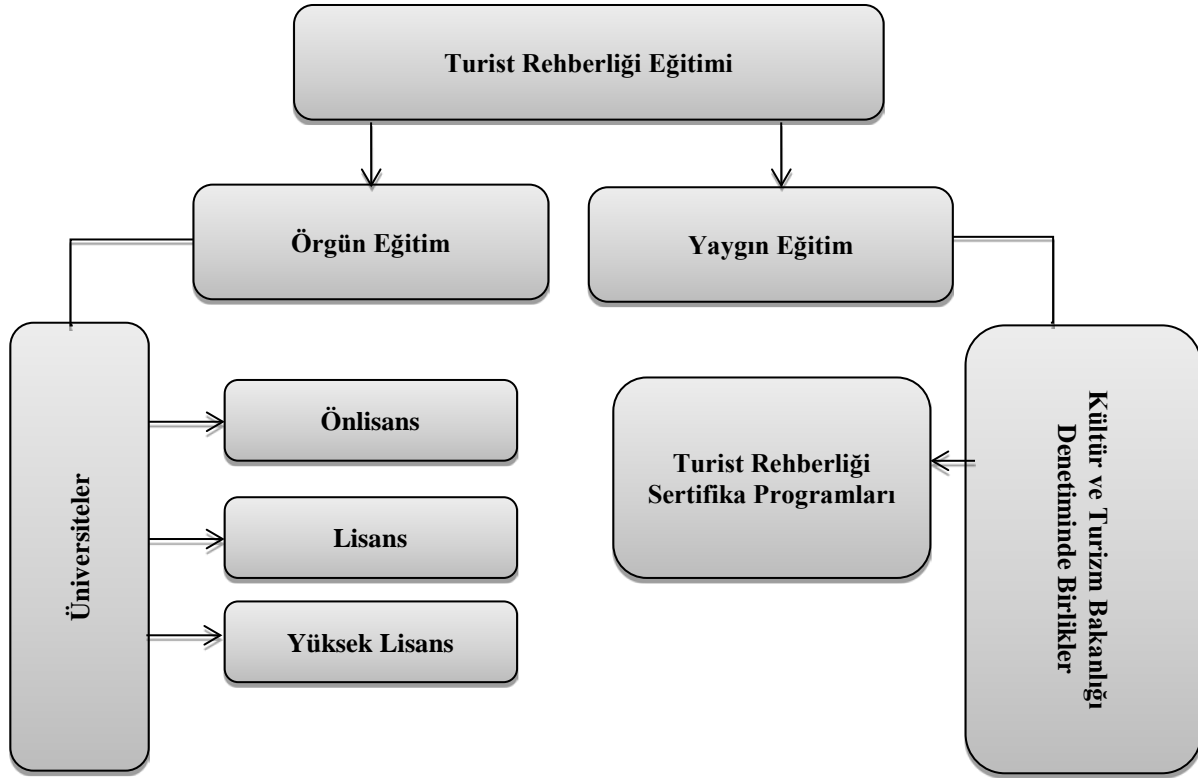
Eğitim, yeni yetişen kuşakları toplum hayatına hazırlamak amacıyla, bireyin tutum, davranış, bilgi ve becerilerinde kendi yaşantısı yoluyla istendik değişiklikler meydana getirme sürecidir. (Boylu ve Ünlüöner, 2005: 159; Çalık, 2006: 14; Hacıoğlu vd., 2008: 1; Hayes ve Ninemeier, 2008: 172; Taşkın, 2008: 18; Kılıç, 2009: 2 Kasapçopur vd., 2010: 6).

Turizm eğitimi ilgili tanımlamalar incelendiğinde ise eğitim tanımına ek olarak sektörün ihtiyacı olan nitelikli personel yetiştirmekten bahsedildiği görülmektedir (Soykan, 2002: 99; Çimen, 2006: 57; Kozak, 2009: 1-2; Erdiñç ve Yılmaz, 2012: 19). Profesyonel turist rehberliği eğitimi turizm eğitimi kapsamında değerlendirilmektedir. Türkiye’de profesyonel turist rehberliği eğitimi şekil 1’de özetlenmektedir.

Turizm, diğer sektörlerden farklı olan hizmete dayalıdır. Bu hizmetin ön koşulu ise, iyi yetişmiş, turizm konusunda bilinçli ve turizm sevgisi olan çalışanların varlığıdır (Ural ve Pelit, 2002). Türkiye’de turizm eğitimi 1950’li yıllarda birkaç kamu kurumunun bir araya

gelerek düzenlediği meslek kursları ile başlamıştır (Olalı, 1984: 15, Timur, 1992: 49; Avcıkurt, 2000: 285). Ülkemizde 1970’li yıllarda üniversiteler bünyesinde verilmeye başlanan turizm eğitiminde, 1990’lı yıllardan itibaren otel işletmeciliği, seyahat işletmeciliği, yiyecek-içecek hizmetleri, rehberlik ve animasyon hizmetleri alanında bölümler açılarak branşlaşma başlamıştır (Çolakoğlu, Epik ve Efendi 2010: 180). Böylelikle uzun yıllar Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde açılan kurslarda verilen turist rehberliği eğitimi 1990’lı yılların ikinci yarısı itibarı ile yükseköğrenime taşınmıştır (Ahipaşaoglu, 2001: 28).

Şekil 1: Türkiye’de Profesyonel Turist Rehberliği Eğitimi

Kaynak: İlgili alanyazın taranarak araştırmacı tarafından oluşturulmuştur (Soykan, 2002: 99; Çimen, 2006: 57; Kozak, 2009: 1-2; Erdiñç ve Yılmaz, 2012: 19).

Türkiye’de turist rehberliği eğitimi örgün eğitim ve yaygın eğitim olmak üzere iki şekilde düzenlenmektedir. Örgün eğitim önlisans düzeyinde üniversitelerin meslek yüksekokulları bünyelerinde iki yıllık programlarda, lisans düzeyinde fakülte veya yüksekokullar bünyesinde ve yüksek lisans düzeyinde sosyal bilimler enstitüleri bünyelerinde yürütülmektedir.

Yaygın eğitim ise 2012 yılına kadar Kültür ve Turizm Bakanlığı’na açılan kurslar kapsamında verilmekte idi. 2012 yılında meslek yasasının yürürlüğe girmesiyle birlikte ihtiyaç görülen bölge ve dilde birlikler tarafından düzenlenen sertifika programları ile verilmektedir. Bu durum 22 Haziran 2012’de resmi gazetede yayımlanması ile yürürlüğe giren “Turist Rehberliği Meslek Kanunu’nun Üçüncü Maddesinin Birinci Fıkrasının c Bendinde şöyle ifade edilmektedir:

Mesleğe Kabul: “Üniversitelerin turist rehberliği bölümlerinin önlisans, lisans veya yüksek lisans programlarından mezun olmak veya üniversitelerin turist rehberliği bölümü dışındaki diğer bölümlerinden en az lisans düzeyinde mezun olduktan sonra, birliklerin ve Türkiye Seyahat Acentaları Birliğinin ortak önerileri ve Bakanlığın onayıyla turizm sektörünün ihtiyaçları da dikkate alınarak belirlenen dillerde, gerektiği hâllerde belirlenen bölgelerde, yönetmelikle kurs ve sınavlara ilişkin belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde Bakanlığın gözetimi ve denetimi altında birlikler tarafından düzenlenen ülkesel veya bölgesel turist rehberliği sertifika programını başarıyla tamamlamak”

Sertifika programlarına başvuracak adaylarda aranan şartlar dâhilinde, yönetmelikte belirtilen belgelerle birlikte yapılan başvuruların incelenmesinin ardından birlikler tarafından oluşturulan komisyonlarca seçme sınavı yapılmaktadır. Seçme sınavında başarılı olanlar sertifika programlarına katılmaya hak kazanırlar. Sertifika programına katılan katılımcıların yurtiçi uygulama gezilerine katılmaları zorunludur. Uygulama gezileri, ülkesel veya bölgesel sertifika programları için ayrı ayrı düzenlenmektedir (Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği, Madde 14). Sertifika programlarının ve uygulama gezilerinin tamamlanmasının ardından yapılan bitirme ve bütünlendirme sınavlarında başarılı olanlara başarı belgesi verilmektedir.

Tablo 1: Önlisans Düzeyinde Turist Rehberliği Eğitimi Veren Okullar

Üniversite Adı	Meslek Yüksekokulu	Bölüm	2014 yılı kontenjan	Puan Türü
Ankara Üniversitesi	Beypazarı MYO	Turizm Rehberliği	40	YGS-3
Uludağ Üniversitesi	İznik MYO	Turizm Rehberliği	40	YGS-3
Kocaeli Üniversitesi	Kartepe Turizm MYO	Turizm Rehberliği	45	YGS-3
Süleyman Demirel Üniv.	Yalvaç MYO	Turizm Rehberliği	40	YGS-3
İstanbul Aydın Üniv.	Anadolu Bil MYO	Turizm Rehberliği (İng)	50	YGS-3
İstanbul Arel Üniv.	Meslek Yüksekokulu	Turizm Rehberliği	63	YGS-3
Marmara Üniversitesi	Sosyal Bilimler MYO	Turizm Rehberliği	40	YGS-3
Selçuk Üniversitesi	Beyşehir Ali Akkanat MYO	Turizm Rehberliği	50	YGS-3
Selçuk Üniversitesi	Silifke-Taşucu MYO	Turizm Rehberliği Turizm Rehberliği (İ.Ö)	80 80	YGS-3
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	Marmaris Turizm MYO	Turizm Rehberliği Turizm Rehberliği (İ.Ö)	50 50	YGS-3
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	Ortaca MYO	Turist Rehberliği	40	YGS-3
Kapadokya MYO	Kapadokya MYO	Turist Rehberliği Turist Rehberliği (U.E)	40 150	YGS-3
Nevşehir Üniversitesi	Ürgüp Sebhat ve Erol Toksöz MYO	Turizm Rehberliği Turizm Rehberliği (İ.Ö)	50 50	YGS-3
Yüzüncü Yıl Ünivers.	Van MYO	Turizm Rehberliği	40	YGS-3

Kaynak: ÖSYM, 2015 (ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzundan derlenmiştir)

Örgün eğitim düzeyinde rehberlik eğitimi ise önlisans, lisans ve yüksek lisans düzeyinde verilmektedir. Günümüzde önlisans düzeyinde turist rehberliği eğitimi YÖK'e bağlı üniversitelerin meslek yüksekokullarında; hazırlık olan bölümlerde 6, hazırlık olmayan bölümlerde 4 yarıyıldadır verilmekte olup, Tablo 1'de gösterilmektedir.

1990'lı yıllarda iki yıllık okullardaki rehberlik eğitiminin, özellikle lisan eğitimi bakımından yeterli olmaması üzerine bazı üniversitelerin Turizm Yüksekokullarında dört yıllık Turizm Rehberliği Bölümleri açılmıştır (Ahipaşaoglu, 2001: 31). Zaman içerisinde kimi bölümler kapatılmış olsa da yeni açılan bölümler ve artan kontenjanlar ile rehberlik eğitimi yaygınlaşmıştır. Türkiye'de lisans düzeyinde rehberlik eğitimi 14 üniversite bünyesinde verilmekte olup Tablo 2'de gösterilmektedir.

Tablo 2: Lisans Düzeyinde Turist Rehberliği Eğitimi Veren Okullar

Üniversite Adı	Fakülte/Yüksekokul Adı	Bölüm Adı	2014 yılı Kontenjan	Puan Türü
Adıyaman Üniversitesi	Turizm işletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu	Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği	65	YGS-5
Adnan Menderes Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Turist Rehberliği Turist Rehberliği (İÖ)	45 45	DİL-1
Afyon Kocatepe Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Turist Rehberliği Turist Rehberliği (İÖ)	40 40	DİL-1
Akdeniz Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Turizm Rehberliği	40	DİL-1
Anadolu Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Turizm Rehberliği	40	DİL-1
Balıkesir Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Turizm Rehberliği Turizm Rehberliği (İÖ)	67 67	DİL-1
Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği	75	TM-1
Ege Üniversitesi	Çeşme TİOYO	Turizm Rehberliği	62	DİL-1
Gazi Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği (MTOK)	62 27	TM-1
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Turizm Rehberliği	31	DİL-1
Kastamonu Üniversitesi	Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu	Turizm Rehberliği	47	DİL-1
Necmettin Erbakan Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Turizm Rehberliği	36	DİL-1
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Ün.	Turizm Fakültesi	Turizm Rehberliği Turizm Rehberliği (MTOK)	40 18	DİL-1
Selçuk Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği (İÖ)	103 103	TM-1
Yaşar Üniversitesi	İkt. ve İdari Bilimler Fak. i	Turizm Rehberliği	30	DİL-1

Kaynak: ÖSYM, 2015 (ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzundan derlenmiştir).

Turist rehberliği eğitiminde hem niteliği arttırmak hem de üniversitelerin rehberlik bölümlerine alanında uzman akademik personeller yetiştirmek amacıyla rehberlik eğitiminin lisansüstü düzeyde de verilmesi uygun görülmüştür. Ege Üniversitesi yüksek lisans düzeyinde rehberlik eğitimi vermek için gerekli çalışmalarını tamamlamıştır. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Rekreasyon ve Turizm Rehberliği Tezli Yüksek Lisans Programı Kapsamında lisansüstü eğitim vermeye başlamıştır (WEB 1) .

Üniversitelerin turist rehberliği bölümlerinin önlisans, lisans veya yüksek lisans programlarından mezun olan öğrenciler, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından düzenlenen yabancı dil sınavlarından (YDS, e-YDS) en az B düzeyinde* veya Kültür ve Turizm Bakanlığı denetiminde açılan kurslar öncesi yapılan dil sınavlarından geçerli puan aldıklarını gösteren belge ile 45 günlük** Türkiye Turu Uygulama Gezisine katıldıklarını gösteren belgeyi Kültür ve Turizm Bakanlığı'na ibraz ettiklerinde Ruhsatnamelerini alabilmektedirler (6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu).

(*) YDS sınavında; 90 - 100 arasındaki puanlar (A) seviyesi, 80 - 89 arasındaki puanlar (B) seviyesi, 70 - 79 arasındaki puanlar (C) seviyesi, 60 - 69 arasındaki puanlar (D) seviyesi, 50 - 59 arasındaki puanlar (E) seviyesi olarak kabul edilir (YDS Başvuru Kılavuzu 2014)

(**) 2012 yılına kadar 36 gün olan uygulama gezisi Rehberlik Meslek Yasası'nın çıkmasının ardından yönetmelikte yapılan yeni düzenleme ile 45 güne çıkarılmıştır.

Türkiye’de her yıl örgün eğitim düzeyinde yaklaşık 2000 öğrenci rehberlik eğitimi almaktadır. Ancak güncel aktif rehber sayısını incelediğimizde (Tablo 3) rehberlik eğitimi almış kişilerin mesleğe devam etmedikleri sonucunu çıkarmak mümkündür. Bunun bir takım nedenleri olabilir.

Bu nedenlerden biri, belki de en önemlisi eğitimini tamamlayan öğrencilerin başarı ile tamamlamak zorunda oldukları dil sınavlarıdır. Tablo 1 ve Tablo 2 incelendiğinde üniversitelerin Dil-1 puan türü haricinde puan türlerinden de öğrenci kabul ettikleri görülmektedir. Bu durum öğrencilerin yabancı dil şartını sağlamalarını zorlaştırabilmektedir. Yabancı dil şartını yerine getiremeyen kişiler mesleğe kabul edilmemekte ve bu mesleği icra etmekten vazgeçmektedir.

Tablo 3. 2015 Yılı Türkiye’deki Turist Rehberleri Odaları ve Rehber Sayıları

ODA	Odalaraın Tam Adı	Ülkesel Rehber	Bölgesel Rehber	Eylemsiz Rehber	Eylemli Rehber	Toplam
ADRO	Adana Turist Rehberleri Bölgesel Odası	107	5	41	112	153
ANRO	Ankara Turist Rehberleri Odası	447	5	268	452	720
ARO	Antalya Rehberler Odası	1352	13	338	1365	1703
ATRO	Aydın Turist Rehberleri Odası	445	12	66	457	523
BURO	Bursa Turist Rehberleri Odası	79	11	22	90	112
ÇARO	Çanakkale Bölgesel Turist Rehberleri Odası	89	15	28	104	132
GARO	Gaziantep Bölgesel Turist Rehberleri Odası	77	10	33	87	120
İRO	İstanbul Rehberler Odası	3319	34	928	3353	4281
İZRO	İzmir Turist Rehberleri Odası	732	17	272	749	1021
MURO	Muğla Turist Rehberleri Odası	285	5	89	290	379
NERO	Nevşehir Rehberler Odası	424	21	76	445	521
ŞURO	Şanlıurfa Bölgesel Turist Rehberleri Odası	70	4	32	74	106
TRO	Trabzon Bölgesel Rehberler Odası	63	4	27	67	94
	GENEL TOPLAM:	7489	156	2220	7645	9865

Kaynak: Türkiye Rehberler Birliği, TUREB (Kişisel görüşme ile edinilen resmi rakamlardır)

Öte yandan 2011 yılına kadar devam eden, Turizm Meslek Liseleri öğrencilerinin mezun oldukları alandan farklı bir alan tercih etmelerini engelleyen katsayı uygulaması, bu durumun sebeplerinden biri olarak gösterilebilir. Turizm Meslek Liseleri öğrencilerinin kendi alanlarındaki bir önlisans programına sınavsız geçiş yapma imkânlarının olması da yine aynı doğrultuda sebep olarak gösterilebilir. Çünkü bu öğrencilerin bir bölümü öğrenimlerine devam edecekleri yükseköğrenim programları hakkında tam olarak bilgi sahibi olmadan, kariyer planlaması yapmadan tercih yapmaktadırlar. Korkmaz, Gürol ve Avcıkurt’un 2012’de yaptıkları çalışmanın sonuçları bunu doğrular niteliktedir.

Görüldüğü üzere Türkiye’de rehberlik eğitimi üç farklı şekilde verilmektedir. Her ne kadar bu kurumlar arasında farklılıklar söz konusu ise de her bir eğitim türünün kendine özgü avantajları da bulunmaktadır. Örneğin bakanlık denetiminde birlikler tarafından yürütülen sertifika programları, yabancı dil sınavını program öncesi yapıp, dil şartlarını taşımayan adayları programa kabul etmediği için, programı tamamlayan adaylar hemen mesleğe başlayabilmektedir.

Sektöre nadir dillerden rehber kazandırılması yine sertifika programları ile daha kolay mümkün olabilmektedir. Zira örgün eğitim programları yaygın dillerde eğitimlerini desteklemektedirler. Yaygın eğitimde program süresinin kısa olması ise bir dezavantaj niteliği taşımaktadır. Bu dezavantaj, genel çerçevede sertifika programlarında okutulan derslerin iki yıla yayılan eğitimini kapsayan önlisans düzeyindeki rehberlik eğitimi için avantaja dönüşebilmektedir. Lisans düzeyinde verilen rehberlik eğitimleri dört yıl gibi uzun bir zamana yayılmakta, dolayısıyla daha çeşitli dersler daha verimli şekilde aktarılabilir.

Lisans düzeyinde verilen rehberlik eğitiminin tamamlanmasının ardından formasyon eğitimi almak koşulu ile turizm meslek liselerine öğretmenler kazandırılabilir. Ayrıca rehberlerin yetiştirilmesinde büyük emeğe sahip olan alanında uzman akademik personellerin yetiştirilmesi adına lisans eğitimi önem arz edebilmektedir.

İster yaygın eğitim, ister örgün eğitim olsun; rehberlik eğitimi üzerinde önemle durulan bir konudur. Bu eğitimin sektörde aktif çalışan rehberler bakış açısı ile değerlendirilmesi ise bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Çalışmanın bundan sonraki bölümünde 28 rehberin katılımı ile gerçekleştirilen görüşmeler neticesinde değerlendirmelerine yer verilecek olup, konuya ilişkin öneriler getirilecektir.

3. Metodoloji

Bu çalışmada Türkiye’de turist rehberliği eğitiminin profesyonel turist rehberlerince değerlendirmelerinin derinlemesine irdelenmesi amaçlanmıştır. Rehberlik eğitiminin profesyonel rehberler tarafından değerlendirilmesi konunun eksik yönlerinin tespit edilmesi açısından önem taşımaktadır. Çalışmanın keşifsel yapısı gereği bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden mülakat tekniği kullanılmıştır.

2015 yılı Mart ayında gerçekleştirilen görüşmeler, 13 rehber odasına kayıtlı 28 gönüllü katılımcı ile yüzyüze gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde yarı yapılandırılmış soru formu kullanılarak derinlemesine mülakatlar yapılmıştır. Soruların oluşturulması aşamasında ilgili alanyazın taraması yapılarak (Yıldız vd., 1997; Değirmencioğlu, 2001; Soykan, 2002; Yenen, 2002; Yarcın, 2007; Nebioğlu, 2009; Arslantürk, 2010;), soru seti oluşturulmuş ve uzman görüşü de alınarak soru metnine son şekli verilmiştir. Görüşmeler esnasında veri kaybını önlemek adına katılımcıların da izni alınarak ses kaydı alınmış, daha sonra araştırmacılar tarafından yazıya dökülmüştür.

Elde edilen birincil verilerin incelenmesinde ise betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz yönteminde temel amaç, verilere herhangi bir yorum katılmadan okuyuculara sunmak ve kolayca anlaşılmasını sağlamaktır (Altunışık vd., 2012: 324). Bu analiz yönteminde elde edilen veriler, oluşturulmuş belli kategoriler altında raporlanmaktadır. Zaman ve maddi kaynakların yetersizliği bu çalışmanın da kısıtları arasında yer almaktadır. Örneklemdeki bireylere ulaşmak, onlardan randevu almak ve randevu zamanı görüşmeyi gerçekleştirmek oldukça uzun zaman gerektirmiştir. Sonuç olarak bu çalışmada 28 eylemli rehberin görüşlerinden yola çıkılarak elde edilen veriler bulgular kısmında raporlanmaktadır.

4. Bulgular

Bu bölümde rehberlerden elde edilen birincil veriler sunulacaktır. Görüşmelerden elde edilen veriler, araştırma bulgularının temelini oluşturmaktadır. Araştırma bulgularında, katılımcı görüşlerinin gizliliği esasına dayanarak araştırmaya katılan katılımcılar kodlanarak verilecektir.

Rehberler ile yapılan görüşmelerde katılımcılara ilk olarak iyi bir rehberin sahip olması gereken özellikler sorulmuştur. Katılımcıların bu soruya verdikleri cevaplar incelenmiş, vurgu yapılan özellikler aşağıdaki tabloda verilmiştir. Tablo 5 katılımcı cevaplarına göre oluşturulan rehber özellikleri ile bu özelliklerin iyi bir rehberde bulunması gerektiğini belirten

katılımcı sayısını göstermektedir. Tabloda yer alan sayılar, bir katılımcının birden fazla özelliğe vurgu yapması dikkate alınarak verilmiştir

Konuya ilişkin katılımcı görüşleri incelendiğinde, rehberlik mesleğini iyi bir şekilde icra edebilmek için sadece rehberlik eğitimi almış olmanın yeterli olmadığını ifade edildiği görülmektedir. Rehber, pek çok alandan çok çeşitli bilgilerle bilgi dağarcığını geliştirmeli, bilgili ve kültürlü olmalı, bilgilerini karşdakine aktarabilme becerisine ve isteğine sahip olmalıdır. Aynı zamanda bu özellikler deneyimler ile pekiştirilebilmelidir.

Tablo 4: Rehberlere Ait Demografik Bilgiler

Demografik Bilgiler		Katılımcı Sayısı
Cinsiyet	Kadın	8
	Erkek	20
Yaş	19-25	1
	26-35	10
	36-45	9
	46-55	3
	56 ve üzeri	5
Eğitim Durumu	Lise	1
	Önlisans	4
	Lisans	12
	Lisansüstü	11
Kokartı Aldığı Eğitim	Bakanlık Kursu	16
	Önlisans Eğitimi	5
	Lisans Eğitimi	7
Meslek Tecrübesi	1-3 Yıl	5
	4-6 Yıl	9
	7-9 Yıl	2
	10-14 Yıl	2
	15 Yıl ve Üzeri	10
Staj Yapma Durumu	Evet	8
	Hayır	20
Staj Süresince Çalıştığı Görevler	Yardımcı rehber	2
	Otel rehberliği	1
	Acenta Satış Görevlisi	1
	Garson	1
	Transfer Men	2
	Bilgi işlem	1

Yapılan görüşmeler esnasında rehberlere, mevcut eğitim sisteminin sektöre başarılı rehberler yetiştirme konusunda yeterli olup olmadığı sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların konuya ilişkin görüşleri incelendiğinde 16 katılımcının yeterli olmadığı görüşünü savundukları tespit edilmiştir. 4 katılımcı yeterli olduğunu belirtirken, 7 katılımcı teorik olarak yeterli olsa dahi eğitim sisteminde uygulama eksikliklerinden dolayı tam olarak yeterli olamayacağını ifade etmiştir. Bu görüşü savunan katılımcılar bu açığın gerek rehberlerin kendi çabaları ile gerekse eğitim kurumlarının uygulama olanaklarının artırılması ile giderilmesi gerektiğini düşünmektedirler.

Tablo 5. İyi Bir Rehberin Sahip Olması Gereken Özellikler

Vurgu Yapılan Özellikler	Katılımcı Sayısı
Kendini Yetiştirmiş Olmak	18
İnsan İlişkilerinde İyi Olmak	14
Eğitim almış olmak	11
Çok Yönlü Bilgi Sahibi Olmak	10
Mesleği sevmek	10
Genel Kültür	9
Deneyim Sahibi Olmak	8
Liderlik Vasfına Sahip Olmak	8
Yer/Yön/Destinasyon bilgisine Sahip Olmak	7
Vatanperver Olmak	5
Problem çözme/Analitik düşünme Yeteneğine Sahip Olmak	4
Eğlendirici Olmak	3

Rehberlik eğitimi süresince okutulan derslerin sektör ihtiyacını karşılar nitelikte olup olmadığına dair katılımcı görüşleri incelendiğinde 16 katılımcının derslerin sektör ihtiyacını karşılar nitelikte olmadığı görüşünü savundukları belirlenmiştir. 5 katılımcı teorik eğitim konusunda yeterli olduğunu ifade ederken 5 katılımcı uygulamalı ders eksikliği gibi nedenlerden kaynaklı olarak tam olarak yeterli olamayacağı görüşünü ifade etmişlerdir. 2 katılımcı mevcut sistem hakkında bilgi sahibi olmadıklarını ifade ederek soruyu yanıtlamak istememiştir. Öte yandan katılımcıların çoğu uygulama imkânlarının artırılması, derslerin işleniş biçiminde öğrenci merkezli olunması, öğrencilerin derslere aktif olarak katılması, yeterli şekilde görsel materyaller ile dersin desteklenmesi gibi öneriler getirmişlerdir.

Görüşmeler süresince katılımcıların en çok vurgu yaptığı nokta pratik eksikliği olmuştur. Bu bağlamda katılımcılara rehberlik eğitim kurumlarında verilen derslerin, rehberlik mesleğinin icrasına yönelik pratik bilgiler içerip içermediği konusundaki fikirleri sorulmuş ve konuya ilişkin önerileri alınmıştır. 3 katılımcı bu hususun eğitim kurumuna bağlı olarak değişebileceği görüşü ile soruyu yanıtlamak istememiştir. Diğer katılımcıların neredeyse tamamı ise derslerin teorik zeminde kaldığı, mesleğin icrasına yönelik pratik bilgileri içermediği konusunda hem fikirlerdir. Zira Şahin (2012) turizm eğitiminin teorik ve uygulamanın birleştiği bir eğitim şekli olduğunu ifade ederek uygulama ağırlıklı bir yapıya sahip olması fikrine vurgu yapmıştır.

Pratik bilgileri bizzat mesleği icra ederek ya da mesleğini icra eden rehberlerden öğrenilebileceğini belirten kimi katılımcıların konuya ilişkin önerileri ise, eğitim esnasında uygulamanın artırılmasıdır. Bunun sağlanması için;

- Eğitimin son döneminde işbaşı eğitim yapılması
- Her dönem, dönem içi kısa uygulama gezileri düzenlenmesi
- Staj döneminde yardımcı rehberlik uygulamasının getirilmesi
- Odalar-kurumlar işbirliği ile seminerler düzenlenmesi
- Öğrenci merkezli eğitimler ile öğrencinin bir rehbermiş gibi ders anlatması
- Sınıf içi dramalar düzenlenmesi
- Okulların akademik kadrolarında sektörde rehber olarak görev yapmış ve akademik olarak da donanımlı rehber akademisyenler ve eğitimcilerin bulunması ve kimi derslerin bu akademisyenlerce işlenmesi gibi öneriler getirilmiştir.

Konuya ilişkin kimi katılımcı görüşleri şöyledir:

K1	<i>Dinleyerek değil, anlatarak rehberlik öğrenilir. Dolayısıyla icraya yönelik kısımda rehberin mutlaka anlatmasının sağlanması gerekmektedir.</i>
K2	<i>Kısa süreli eğitimlerle bu sağlanamaz o yüzden turizm fakültesi mutlaka bitirilmelidir.</i>
K3	<i>Gördüğüm tek eksiklik aktif rehberlik yapan kişiler tarafından verilemediği için pratikte eksiklikler içeriyor bu da eğitim turlarında giderilebiliyor fakat aktif rehberler davet edilebilir.</i>
K4	<i>Bir sürü eğitim kollarında olduğu gibi, rehberlik diplomasını almadan genç arkadaşların bir müddet staj yapmaları gerekir. Yani tecrübeli bir rehberin yanında olan biteni, sorunları ve çözümleri görmeleri gerekir. Ustalarla seyahat etmeleri gerekir. Eğitimde bu bir zorunluluk olmalıdır. Sonrasında genç ama tecrübeli bir rehber kazanılacaktır.</i>
K5	<i>Hayır. Eğitim kurumlarında öğretilen bilgiler teoriye dayanmaktadır. Ancak rehberlik mesleği icrası pratik bilgiler gerektirmektedir. Uygulamalı derslerin varsa sayısı artırılmalı yoksa müfredata kazandırılmalıdır. Kış mevsimiyle beraber iş yoğunluğu azalan profesyonel rehberlerin bu dönemlerde üniversitelerde mesleğin icrasına dair dersler vermesi düşünülebilir.</i>

Rehberlik eğitiminin uygulama konusundaki yeterliliğinin ardından benzer şekilde, rehberlik eğitiminde okutulan derslerin mesleğin uygulanması konusunda yeterli olup olmadığı sorusu katılımcılara yöneltilmiştir. Katılımcıların büyük bir bölümü rehberlik programlarında okutulan derslerin teorik olarak yeterli bilgileri içerdiğini düşünürken, uygulama konusunda yetersiz kaldığını belirtmişlerdir.

Rehberlik programlarında okutulan dersler içerik her ne kadar kurumdan kuruma farklılık gösterse de, genel anlamda bir rehberin mesleğini icra ederken sıklıkla başvurmaları gereken bilgileri içermektedir. Bununla birlikte, bu bilgileri profesyonel bir şekilde misafirleri ile onların dikkatlerini o yöne çekerek nasıl aktarılacağına dair uygulamaları içermemesi, eğitim süresince görsel materyallerin yeterince kullanılmaması veya sadece kitaplarda yazıldığı hali ile monoton bir şekilde aktarılıyor olması bu konuda katılımcıların yakındıkları konular arasındadır.

Araştırma kapsamında katılımcıların öğretim elemanlarını değerlendirmeleri istenmiştir. Katılımcılar öğretime elemanlarının yeterliliğinin kurumlara göre değişebileceği konusunda ve öğretim elemanlarının sektör tecrübesi olması gerekliliği hususunda neredeyse hemfikir olarak cevap vermişlerdir. Bununla birlikte iyi bir rehber yetiştirmek için öğretim elemanlarına kimi öneriler getirmişlerdir. Bu önerileri aşağıdaki şekilde ifade etmek mümkündür.

- Öğretim elemanları öğrencilerine sahada nasıl rehber olabilecekleri konusunda pratik bilgiler aktarabilmeli
- Okulların akademik kadrolarında sektörde rehber olarak görev yapmış ve akademik olarak da donanımlı eğitimcilerin bulunması
- Okul-Sektör işbirliği ile sahada aktif olarak çalışan rehberlerin deneyimlerini aktarabilmeleri adına organizasyonlar düzenlenmeli
- Öğretim elemanlarının uygulama gezilerine gözlemci olarak katılması

Konuya ilişkin kimi katılımcı görüşleri şöyledir:

Söz konusu rehberlik eğitimi olunca uygulama gezileri kaçınılmazdır. Zira eğitimini başarı ile tamamlayan bir kişinin Profesyonel Turist Rehberi unvanını kazanabilmesi için uygulama gezisine katılması gerekmektedir. Ancak üzerinde durulan iki önemli husus vardır. Birincisi uygulama gezilerinin süresinin yeterliliğidir. Bu konuda katılımcılar ikiye bölünmüş durumdadır. Bir grup uygulama gezisi süresinin yeterli olduğunu, zaten arttırılması durumunda maddi imkânların ve bireylerin performanslarının olumsuz etkilenebileceğini savunurken, diğer grup sürenin yetersiz olduğunu, uygulama gezisinin etaplara bölünerek süresinin arttırılabileceğini savunmaktadırlar.

K1	<i>Genellikle hayır. Turizmci akademisyenler olmalıdırlar. Sektörde çalışma deneyimine sahip olmalıdırlar. Arkeolog, sanat tarihçi rehberler olmalıdırlar. Önce kendileri rehberlik yapmalıdırlar. Hem akademisyen hem rehber öğretim elemanları olmalıdırlar.</i>
K2	<i>Öğretim elemanları uygulamalı turlara gözlemci olarak katılabilirler. A da Z ye dek deneyimli rehberi izleyebilirler.</i>
K3	<i>Rehberlik eğitimi verenler genellikle tarih, arkeoloji veya sanat tarihi dersi veren hocalardır ve işin kötüsü rehber değillerdir. Rehberlik sadece gruba bilgi vermek değildir, grubu mutlu ederek göndermek ana konudur. Bu eğitimi sadece usta rehberler verir. Öğrencilerle tecrübelerini paylaşması gerektir.</i>
K4	<i>Bir sürü eğitim kollarında olduğu gibi, rehberlik diplomasını almadan genç arkadaşların bir müddet staj yapmaları gerekir. Yani tecrübeli bir rehberin yanında olan biteni, sorunları ve çözümleri görmeleri gerekir. Ustalarla seyahat etmeleri gerekir. Eğitimde bu bir zorunluluk olmalıdır. Sonrasında genç ama tecrübeli bir rehber kazanılacaktır.</i>
K5	<i>Çoğunluğu mesleği icra etmiş olmakla birlikte uzman rehber kapsamına girmemektedirler. Öğrencilere mesleği sevdirmek için çaba sarf etmeleri, mesleğin icrasına dair ipuçları vermesi gerekmektedir.</i>

Bununla birlikte katılımcıların bazıları uygulama gezisinin amacına ulaşmasında çeşitli faktörlerin etkili olduğunu belirtmişlerdir.

- Uygulama gezisine katılan öğrencinin bilinçli ve etkin bir şekilde katılım gösteriyor olması
- Uygulama gezisini yürüten rehberlerin yeterli donanımına sahip olup, bilgilerini aktarabilmesi
- Uygulama gezisinin tek etapta gerçekleştirilmemesi
- Gezi programının amacına uygun hazırlanmış olması bu etkiler arasında gösterilebilir.

Ayrıca konuya ilişkin gezi süresinin arttırılması, gezinin etaplara bölünerek uygulanması, öğrencilerin aktif rol oynamaları, gerçek bir rehber gibi davranmalarının sağlanabilmesi gibi çeşitli öneriler de getirilmiştir.

Profesyonel turist rehberleri ile yapılan görüşmelerde eğitim düzeyi ne olursa olsun dil eğitiminin yeterli olmadığı görüşü tüm katılımcılarca ifade edilen bir husus olmuştur. Bu eleştirel bakış sertifika programları için söz konusu olamamaktadır. Çünkü sertifika programlarında eğitim başlamadan yabancı dil yeterlilik sınavı yapılmaktadır. Bu bağlamda bu kurslarda dil eğitimi üzerine gidilmemektedir. Öte yandan kimi katılımcılara göre bir dilde

rehberlik yapabilmek için belirli seviyede bir başarı puanı almış olmak yeterli olmamakla birlikte dili akıcı olarak konuşabilmek gerekmektedir.

Dil eğitiminin daha etkin ve verimli hale gelebilmesi için katılımcılardan öneriler sunmaları istenmiş, yaygın olarak sunulan öneriler aşağıdaki şekilde derlenmiştir:

- Rehberlik bölümlerine yerleşmelerde dil puanları baz alınabilir
- Rehberlik bölümlerinde hazırlık zorunlu olabilir
- Derslerin bazıları yabancı dil ağırlıklı işlenebilir
- Yurtdışı değişim programları rehberlik bölümleri için daha fazla desteklenebilir
- Yabancı dil dersleri pratik ağırlıklı işlenebilir
- Yabancı dil dersleri teorik ve pratik eğitimin yanında mesleki terimleri de içerebilir
- Nadir dillerde eğitim yaygınlaştırılabilir
- İkinci-üçüncü yabancı dil dersleri daha etkin işlenebilir

Dil şartlarını sağlayamayan adaylar genellikle rehberlik mesleğini yapmaktan vazgeçmektedirler. Kimi zaman bu adayların çalışma kartları olmadığı halde turlara çıktıkları, yani “kaçak rehberlik” yaptıkları bilinmektedir. Bu bağlamda rehberlik eğitimi veren kurumların yabancı dil derslerine ağırlık vermeleri, bu derslerin pratiğe dönük olarak uygulamalı olarak işlenmesi, sektöre iyi eğitim almış başarılı rehberler kazandırabilmek adına önem arz etmektedir.

Katılımcılarla yapılan görüşmelerde son olarak rehberlik eğitim programlarına ilişkin öneriler getirmeleri istenmiştir. Bu öneriler aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

- Rehberlik eğitimi uygulama gerektiren bir eğitimidir. Bunun içindir ki eğitim süreci uygulama ile desteklenmelidir. Bu husus katılımcıların neredeyse tamamı tarafından dile getirilmiştir. Konuya ilişkin çözüm önerisi olarak pek çok katılımcı “stajyer rehberlik” konusuna vurgu yapmıştır. Rehberlik eğitimi başarı ile tamamlayan öğrencilerin ruhsatname almadan önce en az altı ay süre ile deneyimli bir rehber yanında çalışmalarını gerektiği ifade edilmiştir. Böylelikle teorik ağırlıklı tamamlanan rehberlik eğitimi uygulama ile desteklenmiş olacaktır. Öte yandan stajyer rehberlik uygulaması ile mesleğe yeni başlayacak rehberlerin destinasyon ve müşteri ilişkileri konusunda daha ehil olmaları sağlanabilir.
- Rehberlik eğitiminin uygulama ile desteklenmesinde eğitim kurumları, TUREB ve Rehber Odalarının işbirliğinin önem arz ettiği düşünülmektedir. Deneyimli rehberlerin bilgilerini rehber adayları ile paylaşmaları, bu paylaşımları işbirliği içinde gerçekleştirmeleri öneriler arasındadır. Bu sayede yine teorik ağırlıklı eğitim dönemi uygulama bilgisi ile desteklenmiş olacaktır. Eğitimciler arasında turist rehberliği konusunda uzmanlaşmış öğretim elemanlarının yer alması yine bu konuda katılımcılarca ifade edilen öneriler arasında yerini almaktadır. Eğitim süresince uygulama imkânının sağlanmasının ve teorik bilgilerin yanı sıra uygulamaya yönelik pratik bilgilerin sektör ile ilişkilendirilerek aktarılmasının eğitim kalitesini arttırabileceği düşünülmektedir.
- Bütün görüşmelerde görüşmeler süresince üzerinde önemle durulan konu yabancı dil sorunudur. Bütün katılımcılar bu konu üzerinde daha fazla gidilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Rehberlik programlarına sadece DİL puan türü ile öğrenci alınması bu konuda getirilen öneriler arasındadır. Ayrıca nadir dillerde rehberlik konusunda üniversitelerin teşvik edici rol oynamaları gerektiği görüşü paylaşılmıştır.
- Tüm katılımcıların hemfikir olarak ifade ettikleri bir diğer husus rehberlerin insan ilişkilerinde iyi olması konusudur. Bu konuda bireylerin kendilerini geliştirmeleri esastır. Eğitim türü ne olursa olsun, profesyonel bir turist rehberinin iyi bir eğitim almış olması ve kendini iyi yetiştirmiş olması gerektiği araştırmaya dahil olan tüm katılımcıların ortak fikridir.
- Lisans düzeyinde rehberlik eğitiminin yaygınlaştırılması, rehberlerin uzmanlık alanlarının olması, turist rehberliği eğitiminde Türkiye'nin 2023 Turizm Stratejisi ve Eylem Planına uygun olarak kalite standartlarında iyileşme sağlanması katılımcılardan gelen öneriler arasında yer almaktadır.
- Neredeyse tüm katılımcılar kaçak rehberlik ve taban ücret uygulamasının dışına çıkılmasını bu mesleğin büyük bir sorunu olarak ifade etmişlerdir. Eğitim kalitesi ne olursa olsun, kanunun

gerekleri yerine getirilmedikçe eğitimli rehberler sahada daha etkin çalışamayacağından dolayı denetimlere daha fazla özen gösterilmelidir. Profesyonel turist rehberlerinin görevlerini daha özveri ile yerine getirmeleri ve işlerinde daha verimli çalışabilmeleri için haklarının korunması önem arz etmektedir.

5.Sonuç ve Öneriler

Organize turlarda misafirlerin seyahatlerinin başlangıcından bitimine birlikte vakit geçirdikleri, gezdikleri yerler hakkında bilgi alışverişinde buldukları, sorunlarını ve görüşlerini paylaştıkları, danıştıkları, büyük bir özveri ile güvendikleri kişiler olarak turist rehberleri ülkelerinin birer kültür elçisi konumundadırlar. Bu bağlamda misafirlerin ziyaret ettikleri destinasyon hakkında ilk izlenim edinmeleri, bu izlenimlerin olumlu ya da olumsuz olması, misafirlerin seyahatlerinden memnun ayrılması, ya da hoşnut ayrılmaması büyük ölçüde rehberlere bağlıdır. Dolayısıyla rehberlerin iyi eğitim almış olmaları, insan ilişkilerinde iyi olmaları, kendilerini iyi yetiştirmiş olmaları çok büyük önem arz etmektedir.

Her ne kadar rehberlik eğitimi kurumlar arası farklılık gösterse de nihai amaç sektöre başarılı rehberler kazandırmaktır. Türkiye'deki rehberlik eğitiminin bu bağlamda yeterli olup olmadığı konusunda rehberlerin değerlendirmelerinin alınması ve konuya ilişkin çözüm önerilerinin getirilmesi bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

Araştırmada elde edilen değerlendirmelere göre özellikle örgün eğitim düzeyinde rehberlik eğitimi teorik olarak sektöre başarılı rehberler yetiştirme konusunda yeterli olsa da uygulama konusunda eksiklikleri olduğu söylenebilir. Öte yandan ders programlarının kurumlar arası farklılık göstermesi, kimi kurumlarda genel derslerin uzmanlık derslerinin önüne geçmesi rehberlik eğitiminin teorik alt yapısını olumsuz etkilemekte, rehberlerin mesleklerini icra ederken ilgi duyacakları bilgi ve becerileri kapsamamasına yol açabilmektedir.

Rehberlik eğitiminin uygulama ile desteklenmesi gerektiği görüşmelerde ısrarla üzerinde durulan bir konu olmuştur. Rehberlerin mesleklerini başarı ile icra edebilmeleri için eğitim sürecinin uygulama ile desteklenmesi gerektiği savunulmuştur. Bu konuda eğitim kurumları başta olmak üzere kamu kurumlarına şu öneriler sunulabilir:

Eğitim kurumlarının birbirleri ile işbirliği sağlamaları, rehberlik programlarında bir standart oluşturabilmek adına ortak ders programları ve ortak müfredatlar ile eğitim verilmesi teorik alt yapının daha sağlam zeminlere oturtulmasını sağlayabilecektir. Söz konusu müfredatlarda meslek derslerinin sayısının artırılması, bu konuda sektör işbirliğinin sağlanması da önem arz etmektedir.

Eğitim kurumları-sektör işbirliğinin sağlanması ile mesleğinde başarılı rehberlerin deneyimlerini öğrencilerle paylaşması, rehber adaylarının kendilerini sektörde nelerin beklediğini öğrenmelerini, mesleğe atıldıklarında daha kolay adapte olabilmelerini sağlayabilecektir. Öte yandan okulların akademik kadrolarında sektörde rehber olarak görev yapmış ve akademik olarak da donanımlı rehber akademisyenler ve eğitimcilerin bulunması ve kimi derslerin bu akademisyenlerce işlenmesi uygulamaya dönük, öğrenci merkezli eğitimin yolunu açabilecektir.

Her ne kadar eğitim süreci bu öneriler ile uygulama yönünden desteklenecek olsa da yeterli olmayabilir. Eğitim sürecinin dönem içi kısa uygulama gezileri ile desteklenmesi uygulamayı daha destekleyici olacaktır. Eğitim dönemi sonunda zorunlu staj uygulamasının getirilmesi ancak bu stajların deneyimli profesyonel turist rehberlerinin yanında stajyer rehberler olarak yapılması ise eğitim dönemi sonunda meslekte başarıya ulaşmayı kolaylaştırabilecektir.

Her ne kadar eğitimin uygulama ile desteklenmesi önerilse de yabancı dil sınavlarında başarısız olan adaylar mesleklerini icra edemeyeceklerdir. Bu bağlamda başta bireyin kendisi

olmak üzere yabancı dil sorunu üzerinde önemle durulması gereken bir konudur. Okulların DİL puan türünde öğrenci kabul etmeleri bu sorunun aşılmasını kolaylaştırabilecektir. Sertifika programlarında kurs öncesi dil sınavı yapıldığı için bu sorun kısmen aşılmış sayılır. Ancak daha adil bir tutum sergilemek için hem sertifika programlarına katılan adaylar hem de üniversitelerden mezun olan öğrenciler için yabancı dil sınavlarında standardizasyonunun sağlanması önerilebilir.

Eğitim kalitesi yükseltirse dahi sektörde kaçak rehberlerin çalışması nitelikli rehberlerin çalışmasını engelleyebileceği için denetimlerin artırılması ve konuya ilişkin yaptırımların uygulanması; Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın belirlediği taban ücret uygulamasının yerine getirilip getirilmediğinin denetlenmesi, bu konuda yapılan usulsüzlüklerin ortaya çıkarılarak yaptırımların uygulanması, kısaca yasal denetimlerin yerine getirilmesi üzerinde önemle durulan bir konudur.

Düzeyi ne olursa olsun turist rehberlerinin aldıkları eğitimin sektörde gerekli başarıya ulaşması için başta rehberler olmak üzere özel kişi ve kuruluşlara da çok şey düşmektedir. Öncelikle rehber olmak isteyen ve henüz eğitim aşamasında olan rehber adaylarının, temel bilgileri özümsemeleri gelecekte bu bilgilerden faydalanmalarını kolaylaştıracaktır. Rehberlik mesleği dinamik özelliği ile sürekli gelişme ve yenilemeyi gerekli kılmaktadır. Dolayısıyla rehberlik mesleğini icra eden kişilerin kendilerini her alanda yetiştirmeleri, eğitim esnasında aldıkları bilgileri mesleki yaşamlarına daha kolay kullanabilmelerini böylelikle başarıya ulaşmalarını sağlayacaktır. Gerekli eğitimi almış ve rehberlik mesleğini yapmaya hak kazanmış rehberlerin başarıya ulaşmaları hususunda özel kurum ve kuruluşlara da bazı öneriler sunulabilir:

Rehberlik mesleğine yeni başlayan adayların mesleğe oryantasyonu, bölgeleri tanımaları, gerekli tecrübeyi kazanabilmeleri adına işveren kuruluşların daha özenli ve teşvik edici tutumlar sergilemeleri teşvik edici olacaktır. 6326 Sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu ve ilgili yönetmelikte belirtilen tüm hükümleri özveri ile yerine getirmeleri gerekmektedir. Ayrıca kaçak rehberliklerin önlenmesi için tüm kişi, kurum ve kuruluşların üzerlerine düşen görevleri yerine getirmeleri, işverenlerin taban ücretin altında bir ücret ile rehber çalıştırmamaları veya çalışmayı teklif dahi etmemeleri, rehberlerin ise taban ücretlerin altında bir ücretle çalışmamaları sektörde başarılı rehberlerin çalışabilmesi adına önem arz etmektedir.

Bu çalışmada nitel bir araştırma yöntemi kullanılmış olup, 28 eylemli rehber ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Daha genel kanılara ulaşabilmek adına daha geniş bir örneklem kitlesi üzerine, farklı araştırma yöntem ve teknikleri ile çalışmalar yapılması, daha kapsamlı sonuçlar elde edilebilmesi adına yararlı olacaktır.

Bütün bu sonuçlara ek olarak tüm katılımcıların ortak görüşlerine binaen bireyin kendini eğitebilmesi gerekmektedir. Mesleğinde başarılı bir rehber, çok yönlü bilgi birikimine sahip olmalıdır. Bu ise bireyin bilgilerini güncellemesi ve sürekli yenilerini eklemesi ile mümkün olabilmektedir. Sonuç olarak başarıya giden yol, bireyin kendini eğitmesinden geçmektedir.

KAYNAKÇA

Ahipaşaoğlu, H. S. (2001). *Turizmde Rehberlik*. Detay Yayıncılık: Ankara

Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2012). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı*, Sakarya Yayıncılık

Arslantürk, Y. (2010). *Yükseköğretim Düzeyinde Turist Rehberliği Eğitimi Veren Öğretim Kurumlarında Uygulanan Eğitime Yönelik Öğrenci Algılamaları*, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayımlanmamış Doktora Tezi.

- Avcıkurt, C. (2000). Education and Training in Tourism in Turkey: Problems and Prospects. *Balikesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Cilt 3. Sayı 4. ss. 282-297.
- Boylu, Y. ve Ünlüönen, K. (2005). Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Beklenti ve Algılarındaki Değişimin Karşılaştırılması (2000-2001 Ve 2003-2004 Öğretim Yılları). *Milli Eğitim Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*. Yıl 33. Sayı 166. ss. 159
- Çalık, T. (2006). *Eğitimle İlgili Bazı Temel Kavramlar*, Leyla Küçük Ahmet (Ed.), Eğitim Bilimine Giriş İçinde. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım,
- Çimen, H. (2006), *Konaklama İşletmeleri Yöneticilerinin Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Almış İş görenleri İle İlgili Değerlendirmeleri: Ankara'daki Dört ve Beş Yıldızlı Otellerde Bir Uygulama*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu
- Çolakoğlu O., Epik F., Efendi, E., (2010). *Tur Yönetimi ve Turist Rehberliği*, 2. Baskı Ankara: Detay Yayıncılık.
- Değirmencioğlu, A.Ö. (2001). Türkiye’de Turizm Rehberliği Eğitimi Üzerine Bir Araştırma. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, c. 12, s. (Güz), ss.189-196.
- Erdinç, S. B. ve Yılmaz, G. (2012). Günümüzde Turizm Eğitiminin Yükseköğretim İçerisindeki Yeri, Turizm Eğitimi Konferansı-Tebliğler. *Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü Yayını*, 17-19 Ekim. Ankara. ss.17-31.
- Hacıoğlu, N., Kaşlı, M., Şahin, S. ve Tetik, N. (2008), *Türkiye’de Turizm Eğitimi*, 1. Baskı. Ankara: Detay Yayıncılık
- Hayes, D. ve Ninemeier, J.D. (2008). *Human Resources Management In The Hospitality Industry*. New Jersey: John Wiley & Sons Inc.
- Kasapçopur, A., Çakır, M., Akgül, K., Tunçer, M., Kiraz, M., Norşenli. F. ve Halay, D. (2010). *Türk Milli Eğitim Sistemi İçerisinde Ortaöğretim Kademesi*. Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı. Ankara.
- Kılıç, D. (2009). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Korkmaz, H., Gürol, N. ve Avcıkurt, C. (2012), Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Sektöre Yönelik Görüşleri ve Kariyer Beklentileri Arasındaki İlişki, *Turizm Eğitimi Konferans-Tebliğleri*. 17-19 Ekim 2012 Ankara.
- Kozak, M. A. (2009). Akademik Turizm Eğitimi Üzerine Bir Durum Analizi, *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Bahar, Sayı 22, ss. 1-20.
- Nebioğlu, K. G. (2009). Türkiye’de Profesyonel Turist Rehberliği Eğitiminde Kültür ve Turizm Bakanlığı Tarafından Düzenlenen Turist Rehberliği Eğitimlerinin Uzaktan Eğitim Modeli İle Verilmesi Üzerine Bir Araştırma. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi
- Olalı, H. (1984). Türkiye’de Eğitimini Yapısı ve Sorunları, Korzay, M., Usluata, A. Yarcan, Ş., ve Var, T.,(Ed.). *Turizm Eğitimi Kongresi- Tebliğ ve Tartışmalar* 16-17 Ekim 1984. ss.15-21ç. İstanbul - Rekmay.
- ÖSYM (2015), <http://www.osym.gov.tr/belge/1-23560/2015-osys-yuksekogretim-programlari-ve-kontenjanlari-ki-.html> (Ers. Tar. 19.05.2016)
- Soykan, F. (2002). Profesyonel Turist Rehberliği Kurslarındaki Derslerin Yeniden Değerlendirilmesi ve Türkiye’nin Turizm Coğrafyası Dersine Eleştirel Yaklaşımı *Turizm Eğitimi Konferansı-Workshop (11-13 Aralık 2002) Bildiriler Kitabı*. Ankara: Turizm Bakanlığı, Turizm Eğitim Genel Müdürlüğü,

- Şahin, G. G. (2012). Turizm Eğitiminde Markalaşma. İçinde, *Turizm Eğitimi Konferansı Bildiri Tebliğler Kitabı*, ss. 48-60, Ankara
- Taşkın E. (2008). *Müşteri İlişkileri Eğitimi*, Üçüncü Basım, İstanbul: Papatya Yayıncılık.
- Timur, A. (1992). Türkiye’de Turizm Eğitiminin Yapısı ve Uygulanan Politikalar ve Sonuçları. *Turizm Eğitimi Konferans-Workshop (9-11 Aralık) Bildiriler Kitabı*. Ankara: Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü
- Ural, A. ve Pelit, E. (2002). Türkiye’de Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Yükseköğretim Örgütlerinin Örgütleniş Biçimleri”. *Turizm Eğitimi Konferans-Workshop, Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü Yayını*. 11-13 Aralık. Ankara. ss. 75-85
- Yapıcı, M. (2003). Yaygın Eğitim. *Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi*, 3(1), ss.6-16.
- Yarcan, Ş. (2007) Profesyonel Turist Rehberliğinde Mesleki Etik Üzerine Kavramsal Bir Değerlendirme. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, c. 18, s. 1, ss. 33-44.
- Yenen, Ş. (2002). Turist Rehberliği Eğitiminde Niteliksel ve Niceliksel Planlamada Turizm Bakanlığı Yükseköğretim Kurumu ve Meslek Kuruluşları Arasındaki İşbirliğinin Önemi, 2002 Workshop. ss. 257-274
- Yıldız, R., Kuşlivan, S., Şenyurt, S.Y., (1997). Turist Rehberliği Öğretiminde Yeni Bir Model: Nevşehir Turist Rehberliği Bölümü, Programı ve Değerlendirilmesi, Erciyes Üniversitesi, Nevşehir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu. Türkiye’de Turizmin Gelişmesinde Turist Rehberinin Rolü, Hafta Sonu Semineri IV (www.Academia.Edu/2158212/Turist_Rehberli%C4%9Fi_%C3%96%C4%9Fretiminde_Yeni_Bir_Model_Nev%C5%9Fehir_Turist_Rehberli%C4%9Fi_B%C3%B6l%C3%BCm%C3%BC_Program%C4%B1_Ve_De%C4%9Ferlendirilmesi) (20 Mayıs 2016)
- WEB:<https://ebys.ege.edu.tr/ogrenci/ebp/organizasyon.aspx?kultur=tr-TR&Mod=1&ustbirim=21&birim=3&altbirim=-1&program=2902&organizasyonId=307&mufredatTurId=932001> (Erş. Tar. 20 Mayıs 2016)